

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล

Factors Affecting the Success in Managing the Temple using Good Governance Principle

พระครูวิมลภาณ รัชตมงคล¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด ตามหลักธรรมาภิบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อหาระดับความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด ตามหลักธรรมาภิบาลและศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ เจ้าอาวาสวัด 285 วัด โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด
3. หลักธรรมาภิบาล โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการวัดอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล เรียงตามลำดับตัวพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม (X_4) หลักความรับผิดชอบ (X_5) หลักนิติธรรม (X_1) หลักความคุ้มค่า (X_6) หลักความโปร่งใส (X_3) และหลักคุณธรรม (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .991 มีอำนาจในการพยากรณ์โดยรวมได้ร้อยละ 98.20
5. แนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น ที่สำคัญคือ การกำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และนโยบายการพัฒนาวัดด้านหลักธรรมาภิบาลให้ชัดเจน และสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารงานของวัด กำหนดการพัฒนากระบวนการวางแผนล่วงหน้าให้ปรากฏเป็นรูปธรรม พัฒนาเจ้าอาวาสให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรภายในวัดและพัฒนาให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรมีค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กรผู้ปฏิบัติงานให้มีจิตสำนึกร่วมในการพัฒนาองค์กรและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

¹ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

คำสำคัญ: ความสำเร็จในการบริหารจัดการ การจัดการวัด หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The objectives of this research were (1) to find the level of success in the monastery management by the good governance principles (2) to study the factors that affected towards the success in the monastery management by the good governance principles. The research had showed that:

1. The success of bringing the good governance principles to use in the monastery management, overall were at the high level.

2. The factors that affected towards the success in the monastery management by the good governance principles, overall were at the highest level.

3. The general and parts of good governance had relation with the factor that affect to the success of the temple management in very high level with statistically significations at .01

4. To create predicting equation factors influencing the success of the monastery management by the good governance principles. The best predicting equation with respectively were the participation principles (X_4), the responsibilities principles (X_5), the law principles (X_1), the value principles (X_6), the transparency principle (X_3), and the moral principles (X_2) with the correlation coefficient when using multiple predictors were equal .991, which predict that the factors influencing the success, overall were at 98.20 percent

5. The guidelines in bringing of the good governance principles to the monastery management to achieve the goals even more important was to define the strategy, vision and the policy development of the monastery by the good governance principles with clearly and consisting with the structures of the monastery management. Scheduled development planning in advance, appeared to be concrete. Developing the abbots to have the knowledge and understanding the good governance principles. Provided training the personnel inside the monastery and developed a specific expertise including promoted the personnel to have the values and culture of the organization's operations. Raising the awareness in developing the organization and leadership organizational success.

Keywords: Success in management, Temple Management, Good governance Principle

บทนำ

การบริหารจัดการวัดจำเป็นต้องดำเนินงานให้เป็นไปในลักษณะที่สอดคล้องกับทิศทางการปฏิรูประบบราชการของประเทศไทยที่ให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ให้บรรลุสัมฤทธิ์ผล มุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน โดยนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญดังกล่าวคือ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นลง มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวก และได้รับการตอบสนองความต้องการและมีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ อันเป็นแนวทางที่หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยภาครัฐทุกหน่วยงานยึดถือปฏิบัติ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดในภาพรวมว่าบรรลุผลตามภารกิจในระดับมากน้อยเพียงใด มีปัจจัยใดที่มีส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้การดำเนินการดังกล่าวประสบผลสำเร็จ รวมทั้งมีการเสนอแนะแนวทางไว้อย่างไร

เพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวบรรลุผลสัมฤทธิ์ในระดับที่สูงขึ้นแต่ด้วยข้อจำกัดในหลายด้าน เช่น ด้านระยะเวลา ด้านงบประมาณ เป็นต้น ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาเฉพาะวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล และศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการวัดให้มีความสอดคล้องกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและเป็นตัวอย่างที่ดีแก่วัดและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหาระดับความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารจัดการวัด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล

สมมติฐานการวิจัย

1. หลักธรรมาภิบาลมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด

2. กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงาน บุคลากร ทักษะความรู้ ความสามารถ รูปแบบการบริหารจัดการและค่านิยมร่วม มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดที่อยู่จำพรรษา ภายในวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,174 วัด ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมถึงระดับความสำเร็จ 6 ด้าน และปัจจัย 7's ที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ รวมตลอดทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้บรรลุ ผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น

ตัวแปรอิสระ

1. สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุพรรษา, วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ, วุฒิการศึกษาแผนกธรรม, วุฒิการศึกษาแผนกบาลี, ตำแหน่งหน้าที่ในวัด

2. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลัก McKinsey 7- S Framework

- 1) กลยุทธ์ขององค์กร
- 2) โครงสร้างองค์กร
- 3) ระบบการปฏิบัติงาน
- 4) บุคลากร
- 5) ทักษะความรู้ความสามารถ
- 6) รูปแบบการบริหารจัดการ
- 7) ค่านิยมร่วม

ตัวแปรตาม

ความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

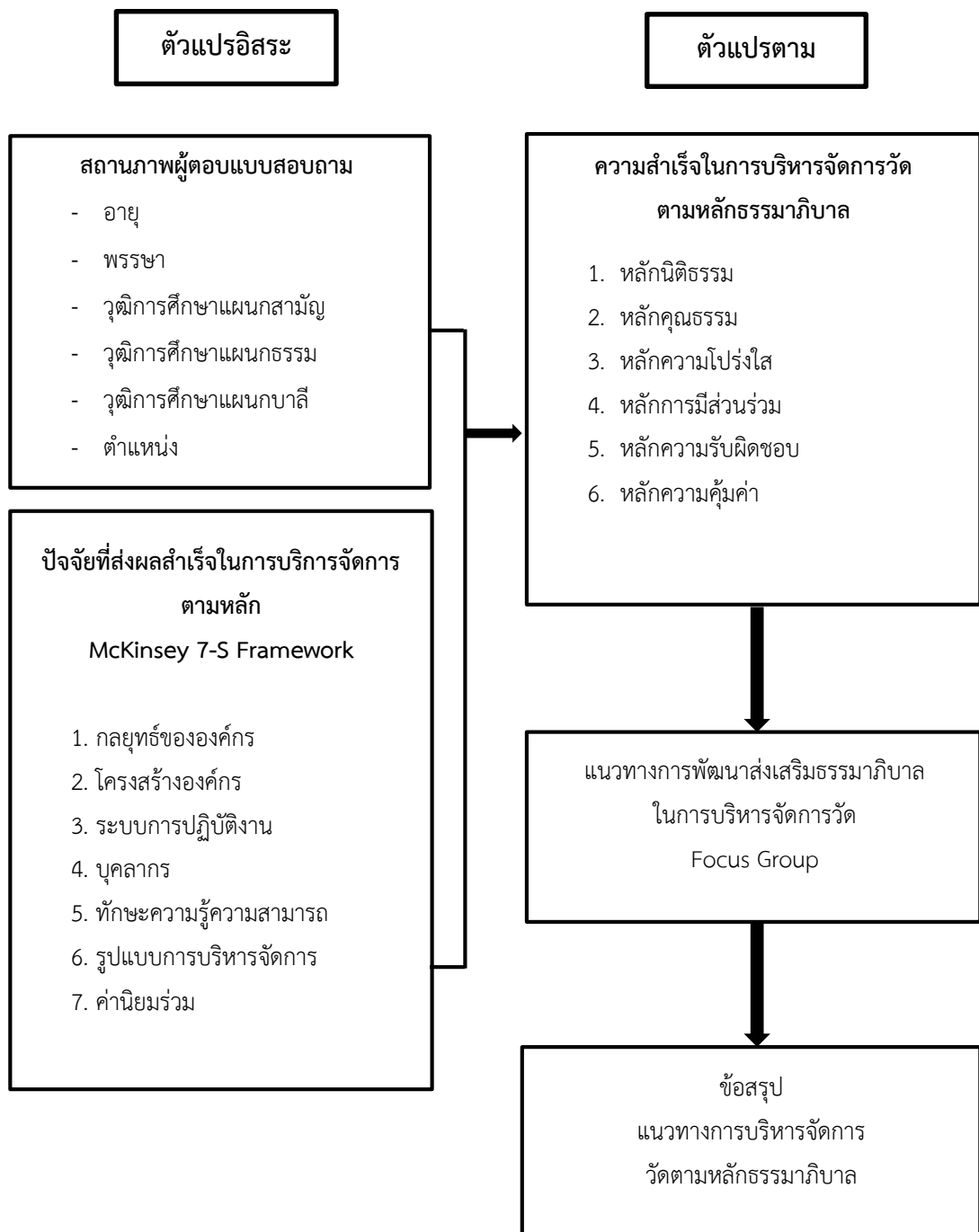
- 1) หลักนิติธรรม
- 2) หลักคุณธรรม
- 3) หลักความโปร่งใส
- 4) หลักการมีส่วนร่วม
- 5) หลักความรับผิดชอบ

6) หลักความคุ้มค่า

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยเริ่มต้นศึกษาครั้งนี้ตั้งแต่เดือน มกราคม 2559 ถึงเดือน ตุลาคม 2559 รวมเป็นระยะเวลา 10 เดือน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เนื้อหาที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล” เพื่อมาใช้ในการบริหารจัดการวัดในภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร การบริหารการปกครองคณะสงฆ์ไทย
3. แนวคิด หลักการ เกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ความเป็นมา
4. แนวคิด หลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์
5. แนวคิด หลักการเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
6. แนวคิด ตามแบบจำลอง 7-S ของแมคคินซี (McKinsey 7-S Framework)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

แนวคิดการบริหารได้รับการพัฒนาขึ้นมาตามแบบวิธีทางวิทยาศาสตร์เกิดเป็นทฤษฎีการบริหารที่มุ่งจะวิเคราะห์ศึกษาถึงการบริหารอย่างเป็นระบบ โดย เฮนรี ฟาโย นักบริหารชาวฝรั่งเศสได้วางรากฐานสำคัญของทฤษฎีการบริหารทั่วไปอันเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางทฤษฎีที่ว่าด้วยการบริหาร 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์กร การบังคับบัญชา การประสานงานและการควบคุม ต่อมาได้การพัฒนาปรับปรุงจนกลายเป็นตำราการบริหารและในยุคปัจจุบันนี้ ได้มีนักวิชาการและนักบริหารตลอดจนนักศึกษาทั้งภายในประเทศและต่างประเทศที่แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการบริหารไว้หลายทัศนะ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมความหมายแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารที่นักวิชาการต่างๆ ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ดังนี้

ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จหรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องมือบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารเป็นสิ่งที่สำคัญที่ จะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มคนในองค์กร ซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่ง การเป็นเครื่องแสดงถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าครอบครัวหรือองค์กรใดย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอการบริหารจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม

ถ้าพิจารณาในด้านของความนิยม คำว่า Administration นิยมใช้ในทางการบริหารราชการส่วนคำว่า Management มักนิยมใช้ในทางบริหารธุรกิจ อย่างไรก็ตามทั้งสองคำนี้โดยทั่วไป

แล้วใช้แทนกันได้ และหมายการบริหารได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวกับการบริหารอยู่หลายคำเช่น หลักการบริหารราชการ หลักรัฐประศาสนศาสตร์ การบริหารสาธารณะ การบริหารรัฐกิจและบริหารศาสตร์ ฯลฯ แล้วยังมีคำอื่นๆ อีกที่ใช้แทนในความหมายอย่างเดียวกัน เช่น Principles of Administration, Principles of Management, Administrative Sciences และ Administrative Theory เป็นต้น

คำว่า “การบริหาร” นี้มีนักวิชาการให้ความเห็นว่าน่าจะใช้แทนกันได้ทั้งในทางรัฐกิจและธุรกิจ และคำว่า การบริหารนี้อาจแยกพิจารณาความหมายได้เป็น 2 ประการ คือ ประการที่ 1 พิจารณาในแง่ของความเป็นสาขาที่เกี่ยวกับการบริหาร (Administration as a field of study) อันตรงตามความหมายความว่า “การศึกษาการบริหารงาน” และอีกประการหนึ่งหมายถึงกิจกรรมในการบริหาร (Administration as an activity)

ตามที่กล่าวมาข้างต้น การบริหารจึงให้ความหมายในลักษณะที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับวิชาการบริหารและเห็นว่า การบริการเป็นสาขาวิชาที่มีการจัดระเบียบให้เป็นระบบของการศึกษา (Systematic study) หมายถึงการศึกษาค้นคว้าหาหลักการ กฎเกณฑ์ และทฤษฎีที่พึงเชื่อถือได้ เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน โดยลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ว่าการบริหารมีลักษณะเป็นศาสตร์ (Science) แต่ถ้าเป็นการบริหารงานที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและประสบการณ์แล้วการบริหารจะมีลักษณะเป็นศิลป์ (Arts)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระภิกษุที่มีตำแหน่งเป็นเจ้าอาวาสวัดที่อยู่จำพรรษาภายในวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 1,174 วัด ใน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าอาวาสวัด ใช้วิธีการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (1970 อ้างใน ณรงค์ศักดิ์ หอยสังข์ และคณะ, 2560) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 285 คน จากนั้นทำการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและดัดแปลงจากการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยที่แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน และการทำโฟกัสกรุป (Focus Group) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็น ลักษณะคำถามชนิดเลือกตอบ (Check list) ประกอบด้วย อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาแผนกธรรม วุฒิการศึกษาแผนกบาลี วุฒิการศึกษาแผนกสามัญ ตำแหน่งหน้าที่ในวัด

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการวัด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย การบริหารตามหลักนิติธรรม การบริหารตามหลักคุณธรรม การบริหารตามหลักความโปร่งใส การบริหารตามหลักมีส่วนร่วม การบริหารตามหลักความรับผิดชอบ และการบริหารตามหลักความคุ้มค่า

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย กลยุทธ์ขององค์กร โครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงานบุคลากร ความรู้ความสามารถ รูปแบบการบริหารจัดการ และค่านิยมร่วม

2. การทำโฟกัสกรุป (Focus Group) โดยสุ่มตัวอย่างพระสังฆาธิการระดับผู้ปกครองวัดจำนวน 8 รูป เสนอแนวทางการสร้างความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านกลยุทธ์ขององค์กร ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านบุคลากร ด้านความรู้ความสามารถ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ และด้านค่านิยมร่วม ชนิดการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) การแปลผลนำเสนอข้อมูลในลักษณะการบรรยาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลเอกสาร หลักฐานต่างๆ (Content Analysis) และผลการวิจัยที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาลสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. ความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด ตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากที่สุด

3. หลักธรรมาภิบาล โดยรวมและหลายด้านมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการวัดอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมาภิบาล เรียงตามลำดับพยากรณ์ที่ดีที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม (X_4) หลักความรับผิดชอบ (X_5) หลักนิติธรรม (X_1) หลักความคุ้มค่า (X_6) หลักความโปร่งใส (X_3) และหลักคุณธรรม (X_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์พหุคูณ มีค่าเท่ากับ .991 มีอำนาจในการพยากรณ์โดยรวมได้ ร้อยละ 98.20

5. แนวทางในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ยิ่งขึ้น ที่สำคัญ คือ การกำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ และนโยบายการพัฒนาวัดด้านหลักธรรมาภิบาลให้ชัดเจน และสอดคล้องกับโครงสร้างการบริหารงานของวัด กำหนดการพัฒนาระบบการวางแผนล่วงหน้าให้ปรากฏเป็นรูปธรรม พัฒนาเจ้าอาวาสให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล จัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรภายในวัด และพัฒนาให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวมทั้งส่งเสริมให้บุคลากรมีค่านิยมและวัฒนธรรมขององค์กร ผู้ปฏิบัติงานให้มีจิตสำนึกร่วมในการพัฒนาองค์กรและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ

อภิปรายผล

1. ระดับความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารจัดการวัด

จากผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส และหลักคุณธรรม ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารวัดให้ความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด ทำให้วัดมีความสามารถในการดำเนินงานที่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ประจำปี มีการใช้จ่ายงบประมาณอย่างประหยัด มีขั้นตอนในการทำงานเพื่อสนองงานพระพุทธศาสนา ที่โปร่งใส และตรวจสอบได้ มีการเปิดโอกาสบุคลากรทุกฝ่าย ทั้งพระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปมีส่วนร่วมในการได้รับผลประโยชน์อันเกิดจากความสำเร็จของการพัฒนา มีการมอบอำนาจการตัดสินใจให้แก่บุคลากรทุกระดับอย่างทั่วถึง โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพของพระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไป ตลอดจนการให้ความสำคัญต่อการให้บริการแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชนทั่วไปอย่างเท่าเทียมกัน มุ่งเน้นการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ บุคลากรให้ความสำคัญต่อการยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานและมีความรับผิดชอบต่อผลการปฏิบัติงานในหน้าที่ของตน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด

จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด โดยรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ

ความสำเร็จของการบริหารจัดการวัดอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ของหลักธรรมมาภิบาล ทั้ง 6 ด้าน คือ หลักนิติธรรม (X1) หลักคุณธรรม (X2) หลักความโปร่งใส (X3) หลักการมีส่วนร่วม (X4) หลักความรับผิดชอบ (X5) และหลักความคุ้มค่า (X6) แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารวัดให้ความสำคัญต่อการนำหลักธรรมมาภิบาลมาบริหารจัดการวัดเพื่อให้วัดมีการพัฒนาได้อย่างแท้จริง หลักนิติธรรม มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด โดยผู้บริหารวัดได้ยึดมั่น ประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ ตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับเป็นเหตุแห่งความสามัคคี ส่งผลเกี่ยวเนื่องถึงการบริหารจัดการวัดดำเนินการไปในทางที่ดียิ่งขึ้น หลักคุณธรรม มีความสัมพันธ์กับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการวัด โดยผู้บริหารวัดได้ปลูกฝังคุณธรรมขึ้นในจิตใจของพระภิกษุ สามเณรและประชาชน จนเกิดจิตสำนึกที่ดี รู้สึกรับผิดชอบต่อชีวิต เกรงกลัวต่อการกระทำความชั่ว และคิดแต่สิ่งที่ดี ในการปฏิบัติทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ ทำให้ชุมชนเกิดมีคุณธรรม

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านค่านิยมร่วม ด้านระบบการปฏิบัติงาน ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ ด้านความรู้ ความสามารถ ด้านทุกโครงสร้างองค์กรนั้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปประยุกต์ใช้

1.1 ในการบริหารจัดการวัดตามหลักธรรมมาภิบาล ซึ่งในยุคปัจจุบันในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ นอกจากจะมีการประพฤติปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดแล้ว ก็ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารงานให้มีความเหมาะสมกับยุคสมัยใหม่ที่ได้เปลี่ยนแปลงไป

1.2 วัดควรนำแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมมาภิบาล พร้อมทั้งนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่พระพุทธศาสนา โดยแบ่งเป็นข้อเสนอแนะด้านการนำหลักธรรมมาภิบาล และด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการวัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ผลการวิจัยครั้งต่อไปมีประโยชน์มากยิ่งขึ้น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อเรื่องดังกล่าว ข้อเสนอแนะและข้อค้นพบ (Fact Findings) เช่น นำแนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมมาภิบาล พร้อมทั้งนำปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการนำหลักธรรมมาภิบาลไปใช้ในการบริหารจัดการหน่วยงานอื่นๆ ต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมศาสนา. (2542). **คู่มือการบริหารจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. **คู่มือพระสังฆาธิการว่าด้วยเรื่องการคณะสงฆ์และการศาสนา**. (2540). กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- _____. **คู่มือการจัดการศึกษาสงฆ์**. (2539). กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- เกษม วัฒนชัย. (2546). **บทบาทสำคัญของกรรมการสถานศึกษา**. รายงานการปฏิรูปการศึกษาไทย. 5(64) : 8. (เมษายน)
- จรัส สุวรรณเวลา. (2542). **จุดบอดบนทางสู่ธรรมาภิบาล บทบาทของบอร์ดองค์การมหาชน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ศักดิ์ หอยสังข์ และคณะ. (2560). **การศึกษาความคิดเห็นของผู้ป่วยที่มีต่อการรักษาอาการปวดหลังด้วยวิธีการฝังเข็มของโรงพยาบาลค่ายสุรนารีจังหวัดนครราชสีมา**. รายงานการวิจัย วิทยาลัยนครราชสีมา. นครราชสีมา: สำนักวิจัยและพัฒนา วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ติน ปรัชญพฤทธิ์. (2548). **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2541). **การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2549). **พุทธวิธีในการบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์. (พุทธทาสภิกขุ) (2544). **เพื่อชีวิตที่มั่งคั่งและมีค่า**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. (2550). **ร้อยฝันวันฟ้าใหม่**. กรุงเทพฯ: ตะวันออก.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2541). **นานาทศนะว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- Borchert, Thomas. (2010). **Monastic Labor : Thinking about the Work of Monks in Contemporary Theravada Communities**, Retrieved October 9, 2010.
- Borch, Thomas. (2007). **Buddhism, Politics, and Nationalism in the Twentieth and Twenty-first. Centuries**, Religion Compass. 1(5) : 529–546. (September).
- Dale Yoder, (1956). **Personal Principles and Policies**. Fourth printing , Englewood cliffs : New jersey Prentice-Hall.Inc.
- Don Hellriegel, (1982). **Management**. 3rd edition. Addison-wesley publishing company. Inc.

- E.N. Chapman, (1995). **Supervisor Survival Kit**, 2nd edition, California: Science Research Associates. Inc.
- Inauen, Emil.; et al. (2009). **Back to the Future - A Monastic Perspective on Corporate Governance, Monastic Perspective on Corporate Governance**. Retrieved October 8, 2010, (July), 2009.
- Kitiarsa, Pattana. (2010). **Buddha-izing a Global City-State** : Transnational Religious Mobilities, Spiritual Marketplace, and Thai Migrant Monks in Singapore Faculty of Arts and Social Sciences, National University of Singapore. Singapore Mobilities. 5(2) : 257-275. (May).
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. **Education and Psychology Measurement**, 30(3), 607-610
- Rost, Katja.; et al. (2010). The Corporate Governance of Benedictine Abbeys: What Can Stock Corporations Learn From Monasteries. **Journal of Management History**. 16(1): 90-115. (May).
- Tophoff, Michael M., (2007). The Ethics of Knowledge and Action in Postmodern Organizations. **Journal of Buddhist Ethics**. 11(4): 23-25. (June)
- Walter, Pierre. (2007). Activist Forest Monks, Adult Learning and the Buddhist Environmental Movement in Thailand. **International Journal of Lifelong Education**. 26(3): 34-39. (August).